İDİL

ÇARPANA DOKUMA TEKNİĞİNİN YAPISAL ANALİZİ VE TEKSTİL TASARIMINDA ÇAĞDAŞ UYGULAMALARI

Hanife GÜNEŞ YARMACI
Öğr. Gör. Dr. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Yenice Meslek Yüksekokulu, Tasarım Bölümü, hanifegunes@comu.edu.tr, ORCID: 0000-0003-3574-394X

Güneş Yarmacı, Hanife. "Çarpana Dokuma Tekniğinin Yapısal Analizi ve Tekstil Tasarımında Çağdaş Uygulamaları". idil, 122 (2026/1): s. 16–29. doi: 10.7816/idil-15-122-02

ÖZ

Bu çalışma, geleneksel dar dokuma teknikleri içerisinde önemli bir yere sahip olan çarpana dokuma tekniğini, tekstil tasarımı bağlamında yapısal özellikleri ve çağdaş kullanım biçimleri üzerinden ele almayı amaçlamaktadır. Tarihsel süreçte işlevsel üretimlere hizmet eden çarpana dokuma, çözgü yüzlü yapısı, kartların döndürülme düzeni ve ipliklerin burulma yönüne bağlı olarak yüzeyde oluşturduğu çizgisel ve geometrik desen karakteriyle özgün bir dokuma tekniği olarak öne çıkmaktadır. Araştırmada nitel araştırma yöntemi benimsenmiş; literatür taraması ve belge analizi yöntemleri kullanılarak çarpana dokuma tekniğine ilişkin ulusal ve uluslararası kaynaklar incelenmiştir. Erken dönem örneklerden çağdaş uygulamalara uzanan süreçte, tekniğin yapısal özellikleri ve farklı kullanım biçimleri analiz edilmiştir. Çalışma kapsamında çarpana dokumanın ana dokuma yüzeylerine entegre edilmesi, bantların yan yana ya da uç uca birleştirilerek yüzey oluşturulması, modüler birimler hâlinde kesilip yeniden düzenlenmesi ve tekstil tasarımı dışında takı ve aksesuar gibi alanlarda değerlendirilmesi ele alınmıştır. Elde edilen bulgular, çarpana dokuma tekniğinin yalnızca geleneksel kullanım alanlarıyla sınırlı kalmadığını; çağdaş tekstil tasarımında yüzey kurgusu, kompozisyon oluşturma ve deneysel tasarım yaklaşımlarına olanak tanıyan çok yönlü bir tasarım girdisi sunduğunu göstermektedir. Ayrıca tekniğin farklı malzemelere uyarlanabilirliği, disiplinlerarası tasarım alanlarında da uygulanabilir bir potansiyele sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Sonuç olarak, çarpana dokuma tekniği; yapısal özelliklerini koruyarak çağdaş kullanım biçimleriyle yeniden ele alınabilen, kültürel sürdürülebilirliği destekleyen ve güncel tekstil tasarımı pratiklerine katkı sunan önemli bir dokuma tekniğidir.

Anahtar Kelimeler: Tekstil tasarımı, çarpana dokuma, kültürel sürdürülebilirlik, geleneksel tekstiller

Makale Bilgisi:
Geliş: 17 Ekim 2025 *Düzeltme:26 Şubat 2026* *Kabul: 5 Mart 2026*

© 2026 idil. Bu makale Creative Commons Attribution (CC BY-NC-ND) 4.0 lisansı ile yayımlanmaktadır.

Giriş

Şerit ve bantlar, binlerce yıldır tekstil üretiminin ayrılmaz bir parçası olarak; giysi ve endüstriyel uygulamalarda yapısal bileşenlerden süsleyici unsurlara kadar uzanan çeşitli işlevsel ve estetik amaçlara hizmet etmektedir (Nosch vd., 2021: 92). Günlük yaşamda bu denli yaygın bir kullanım alanına sahip olmaları, koruyucu giysilerden ekonomik sınıf ve kültürel kimlik ifadelerine kadar uzanan bir anlam çerçevesi içerisinde taşıdıkları önemi ortaya koymaktadır (Larsen, 2025). Tekstil ürünlerinin hem estetik hem de işlevsel özellikleri bir arada barındıran çok yönlü yapısı, farklı tüketici beklentilerini karşılayabilmek amacıyla geniş bir tasarım, renk ve malzeme çeşitliliğini gerekli kılmaktadır (Fahim vd., 2025). Tarihsel süreçte, güç tezgâhı gibi tekstil üretimindeki teknolojik gelişmeler, kumaş üretiminin verimliliğini ve erişilebilirliğini önemli ölçüde artırmış; böylece tekstillerin yalnızca giyim amacıyla değil, çok sayıda farklı kullanım alanı için üretilebilmesine olanak sağlamıştır (Karnad, 2023).

Dokuma, en az iki farklı iplik grubunun belirli bir düzene göre kesişmesiyle oluşmaktadır. Çözgü iplikleri dikey, atkı iplikleri ise yatay yönde yer alır ve bu iki iplik grubunun birleşimi yapısını oluşmaktadır. Dokumacılık, insanlık tarihinin en eski ve temel zanaatlarından biri olarak kabul edilmektedir. Bu zanaatın başlangıç tarihi ve coğrafi kökeni kesin olarak bilinmemekle birlikte, arkeolojik kazılar ve tarihsel araştırmalar, dokumacılığın önce Mısır'da başladığını ve Orta Asya'dan başlayarak farklı coğrafyalara yayıldığını göstermektedir (Akpınarlı, 1996:18; Tağı ve Tanyer, 2021: 55). Geleneksel dokuma teknikleri arasında yer alan dar dokuma yöntemleri, tarih boyunca taşımadan saklamaya, süslemeden bağlamaya kadar geniş bir kullanım alanına sahip olmuştur. Bu bağlamda çarpana dokuma geleneksel dar dokuma tekniklerinin önemli temsilcisidir. Teknik de tarih boyunca sadece gündelik ihtiyaçların karşılanmasında değil, aynı zamanda sosyal ve kültürel anlamlar taşıyan ürünlerin üretiminde de etkili olmuştur. Tasarımcıların, geliştirdikleri ürünlerde incelenen örnekleri doğru analiz edebilmeleri ve yorumlayabilmeleri için geleneksel el sanatları ve özellikle dokuma kumaşlara ilişkin bilgi birikimine sahip olmaları gerekmektedir. Geleneksel değerlerin özgün yapısı korunarak, katma değer kazandırılmış biçimde yeniden kullanıma sunulması ve hedef kitle tarafından benimsenmesi, kültürel sürdürülebilirlik açısından önem taşımaktadır. Bu doğrultuda tasarımcıların, ürünlerin işlevsel, estetik ve tasarımsal niteliklerini bütüncül bir bakış açısıyla ele alarak geleneksel etkiyi çağdaş yorumlarla görünür kılmaları gerekmektedir (Gürcüm ve Öztürk, 2020: 256).

Geleneksel dar dokumalar, tekstil tarihinde önemli bir yer tutan ve genellikle ince uzun, işlevsel dokuma şeritleri oluşturmayı amaçlayan tekniklerdir. Bu dokumalar hem kullanım alanları hem de üretim yöntemleri bakımından zengin bir kültürel mirası temsil etmektedir. Geleneksel dar dokumalar kolan dokuma ve çarpana dokuma olarak ikiye ayrılmaktadır. Çarpana dokuma, özel olarak hazırlanmış çarpana adı verilen kartlarla (tabletlerle) gerçekleştirilen bir tekniktir ve farklı desenlerin oluşturulmasına olanak tanımaktadır.

Araştırmanın Yöntemi: Bu çalışma, geleneksel dar dokuma tekniklerinden çarpana dokumayı konu alan nitel bir araştırma niteliğindedir. Araştırmada nitel tarama modeli benimsenmiş; veri toplama sürecinde literatür taraması ve belge analizi yöntemleri kullanılmıştır. Çalışma kapsamında, çarpana dokuma tekniklerine ilişkin ulusal ve uluslararası kitaplar, hakemli dergi makaleleri, tezler, müze koleksiyon kayıtları ve alan araştırmalarına dayalı yayınlar incelenmiştir. Elde edilen veriler, bu dokuma tekniklerinin tarihsel gelişimi, teknik yapıları, üretim süreçleri ve kullanım alanları doğrultusunda değerlendirilmiştir. Araştırmada nicel veri toplama araçları kullanılmamış; mevcut yazılı ve görsel kaynaklar karşılaştırmalı olarak analiz edilerek yorumlanmıştır. Bu doğrultuda çalışma, geleneksel dar dokuma tekniklerinin teknik ve yapısal özelliklerinin anlaşılmasına ve bu mirasın kültürel bağlamı içinde değerlendirilmesine katkı sunmayı amaçlamaktadır.

Geleneksel Tekstiller Bağlamında Çarpana Dokuma

Türkçe'de çarpana dokuma ismi ile bilinen dokuma tekniği İngilizcede tablet weaving, card weaving isimleri ile bilinmektedir (Kosswing, 1969: 84). Çarpana Türk Dil Kurumu Zanaat Terimleri Sözlüğünde "dokuma tezgahının bir parçası olan dört delikli kare biçiminde bir parça tahta" ifadesi ile tanımlanmıştır. Çarpana dokuma, farklı coğrafyalarda kullanılan terminolojilerle[1] dikkat çeken zengin bir kültürel çeşitlilik sunmaktadır (URL 1).

[1] Danimarka'da kartlar *Brikker*, teknik *brikvaevning* ve dokunan şeritler *brikband* olarak adlandırılır. Finlandiya'da bu terimler sırasıyla *laudat*, *laudoilla* ve *lautanauha* şeklindedir. Fransa'da kartlar *carton*, teknik *Tissage aux cartons*, şeritler ise *Galon tisse aux cartons* terimleriyle ifade edilirken, Almanya'da kartlar *Brettchen*, teknik *brettchenweberci* ve şeritler *brettchenband*

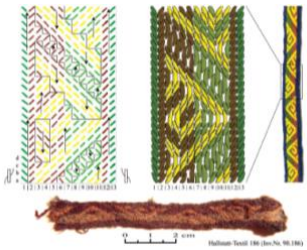
Türkiye'de bu teknik için kartlar genellikle *çarpana* terimiyle anılmaktadır. Bu terminolojik çeşitlilik, tablet dokuma tekniğinin farklı coğrafyalarda tarihsel ve kültürel etkilerinin yansıması olarak önem taşımaktadır

Anadolu'da "çarpana", dar dokumaların üretiminde kullanılan; üçgen, kare ya da çokgen biçimli, köşelerinde ve bazen ortasında delikler bulunan sert levhalar olarak tanımlanmaktadır. Dokuma sırasında bu levhalar çözgü ipliklerini düzenlemek ve desen oluşumunu sağlamak amacıyla birlikte döndürülerek kullanılmaktadır Çarpanaların ölçüleri, malzemesi ve sayısı bölgelere göre farklılık göstermekle birlikte; genellikle ahşap, deri, kemik veya sert karton gibi malzemelerden yapılmaktadır. Anadolu'nun farklı yörelerinde çarpanaya "pine", "capar" ya da "şimşire" gibi adlar verildiği de bilinmektedir (Atılhan, 2017: 21). Çarpana dokumalar atkı ve çözgü ipliklerinin birleştirilmesi için kullanılan, ağızlık açılması için düz tabletlerin ya da kartların hareketi ile oluşan bir tekniktir (Collingwood, 2021: 1). Yapılan tarihi araştırmalar, kazı çalışmaları ve buluntuların analizleri çarpana dokuma tarihini aydınlatmaktadır. Bilinen en eski örnek dokuma parçası, Mısır'a ait olup 22. Hanedanlığa (945-745 MÖ) tarihlenen ketenden yapılmış Ramses kuşağıdır. Ramses Kuşağı[2] (MÖ 1200), şu anda Liverpool Müzesi'nde M11156 numarası ile tekstil ve giysiler koleksiyonunda sergilenmektedir. Sutton ve Holtom'a göre (1975:9) bu kuşak dünyadaki en gizemli dokuma parçasıdır.

Görsel 1. Liverpool müzesinde sergilenen ramses kuşağı ve detay görüntüleri (Liverpool Müzesi Koleksiyonu) (URL 2)

Erken/Orta Tunç Çağı geçiş döneminde ortaya çıkan çarpana dokumalardaki desenler, Orta Tunç Çağı'nda artış göstermektedir. Genellikle, yün iplikten yapılan büküm desenleri renkleri ile de dikkat çekmektedir. Viyana'da Doğa Tarihi Müzesinde sergilenen Hallstatt kazılarında bulunmuş Demir Çağına ait çarpana dokuma (tablet dokuma) bu dokuma tekniğinin tarihi hakkında bilgi vermektedir (Göremer, 2012: 9).

Görsel 2. Hallstatt kazılarında bulunmuş çarpana dokuma örneği (Göremer, 2012: 39).

olarak tanımlanır. Hollanda'da kartlar *kaart*, teknik ise *kaartweven* şeklinde bilinir. İtalya'da bu terminoloji *cartoni* ve *Armatura a cartoni* olarak adlandırılırken, Norveç'te kartlar *brikke*, teknik *brikkeveving* ve şeritler *brikkeband* olarak isimlendirilir. İspanya'da kartlar *cartones*, teknik ise *Armura de cartones* olarak ifade edilir. İsveç'te ise bu terimler *brickor*, *brickvavning* ve *brickband* olarak bilinir. (Collingwood, 2021, s. 34).

[2] Ramesses Kuşağı, Antik Mısır'dan günümüze ulaşmış nadir tekstillerden biridir. Thebes'te keşfedilen ve ketenden dokunmuş olan bu kuşak, 5,2 metre uzunluğunda olup genişliği 127 mm'den 48 mm'ye doğru daralmaktadır. Kuşak, zikzak, nokta ve ankh sembollerinden oluşan beş renkli bir desen içermektedir. Çözgü yüzlü bir dokuma olan kuşak, toplamda 1689 çözgü ipliği ile yapılmıştır. Çözgüler; desenli bir kenar (657 uç), ağartılmamış ipliklerden oluşan bir orta kısım (360 uç) ve ikinci bir desenli kenardan (672 uç) oluşmaktadır. Peter Collingwood, 1982'de yaptığı çalışmada kuşağın tablet dokuma ile değil, çift dokuma tekniğiyle üretildiğini göstermiştir. Kullanılan iplikler sıkıca bükülmüş ve mavi, kırmızı, sarı, yeşil ile doğal keten renklerinden oluşmaktadır. Grace Crowfoot, ilkel bir tezgâh kullanarak kuşağın küçük bir kısmını yeniden dokumuş ve tam dokumanın üç ila dört ay süreceğini tahmin etmiştir. Bugün, kuşağın bir kopyası Leipzig Etnografya Müzesi'nde bulunmaktadır. (URL 2)

Altın kemerler ve örgüler, 1897'de Rusyada zırh ustalarının atölyelerinde erkekler tarafından çarpana dokuma tekniğiyle yapılmış ve aynı dönemde bir Rus Müzesinde iskambil kağıtlarından yapılmış Kafkas tabletleri sergilenmiştir (Sutton ve Holtom, 1975: 9). 9. Yüzyılda Norveç'te Oseberg bölgesinde gemi mezarı ismi ile bilinen tarihi bulguların arasında çıkartılan, günümüzde üniversite müzesinde sergilenen çarpana kartları ve çözgü iplikleri çarpana dokuma tarihi hakkında bilgi vermektedir (Collingwood, 2021: 10)

Görsel 3. Gemi mezarında bulunan çarpana örnekleri (Collingwood, 2021: 10).

Çarpana Dokuma Tekniğinin Yapısal Özellikleri

Çarpana dokuma tekniği, çözgü ipliklerinin çarpana kartları aracılığıyla kontrollü biçimde yönlendirilmesine dayanan, çözgü yüzlü bir dokuma yapısı sergilemektedir. Dokumanın temel yapısal özelliği, her bir kartın döndürülmesiyle çözgü ipliklerinin konum değiştirmesi ve bu hareketin ağızlık oluşumunu sağlamasıdır. Kartların döndürülme yönü, sıklığı ve dizilimi; çözgü ipliklerinin burulma miktarını, yüzeyde oluşan çizgisel karakteri ve desen sürekliliğini doğrudan etkilemektedir.

Çarpana Dokuma Tekniğinde Kullanılan Araç Gereçler

Çarpana kartı, dar en dokuma üretiminde kullanılan; üçgen, kare veya çokgen biçimli, köşelerinde delikler bulunan, ince ve sert bir levhadır. Genellikle avuç içi büyüklüğünde olan bu kartlar, çözgü ipliklerinin geçirilmesi ve dokuma sırasında döndürülmesi yoluyla desen oluşumunu sağlar (Atlıhan, 2017: 28). En yaygın kullanılan form kare olmakla birlikte, üçgen, altıgen ve sekizgen biçimlerde üretilmiş örnekler de bulunmaktadır (Collingwood, 2021: 1).

Her kartın köşelerinde yer alan deliklerden birer çözgü ipliği geçirilir; dolayısıyla dört delikli kare bir çarpana kartı en fazla dört çözgü ipliği taşıyabilmektedir. Çarpana kartları geleneksel olarak deri, ahşap ve mukavva gibi malzemelerden üretilmiş; günümüzde ise sıkıştırılmış kâğıt ve plastikten yapılmış örnekleri yaygınlaşmıştır. Türkiye'de at ve deve derisi, Mısır'da fil dişi, Tunus'ta ise ahşap ve kalın mukavva kullanımına dair örnekler bulunmaktadır (Atasoy ve ark., 2001: 202).

Görsel 4. Elâzığ Meşeli Köyü çarpana kartı ve kılıç örneği (Kosif, 2014: 32).

Dokuma sürecinde kullanılan yardımcı araçlardan biri de "kılıç"tır. Kılıç, dokuma sırasında açılan ağızlıktan geçirilen atkı ipliğinin sıkıştırılması ve dokumanın düzenlenmesi amacıyla kullanılan, genellikle ahşaptan yapılmış, hançer formunda bir araçtır. Çarpanalar gerekli atkı boşluklarını oluşturmak için çeyrek tur döndürülür ve dokuma, kılıç yardımıyla sıkıştırılarak ilerletilir (Atasoy ve ark., 2001: 202).

Çarpana Dokuma İşlemi

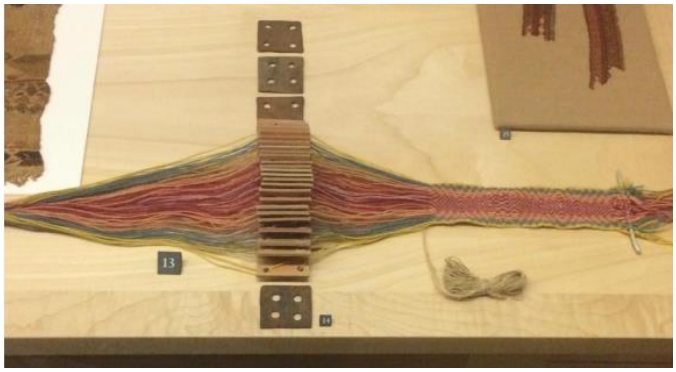
Çarpana dokuma, çarpana kartları kullanılarak gerçekleştirilen çözgü yüzlü bir dokuma tekniğidir. Bu teknikte atkı ipliği, kartların döndürülmesiyle oluşan ağızlıktan geçirilerek dokumayı bir arada tutar; ancak yüzeyde baskın olan iplik sistemi çözgüdür. Kartların ileri–geri ya da tek yönde döndürülmesi, döndürme sırası ve kartların diziliş düzeni, desen tasarımında belirleyici rol oynamaktadır. Desen oluşumunda çözgü ipliklerinin renk

seçimi temel unsur olmakla birlikte, tabletlerin yerleştirilme düzeni ve döndürülme yönü de büyük önem taşımaktadır (Grömer, 2016: 180).

Görsel 5. Çarpana dokuma örneği (Kosif, 2014: 70)

Çarpana dokumalarda çözgü iplikleri, çarpana kartlarından geçirilerek bir ucu dokuyucunun beline, diğer ucu ise sabit bir noktaya ya da karşılıklı yerleştirilmiş çubuklara bağlanır. Bu düzenleme, dokuma sırasında ipliklerin kontrollü bir şekilde hareket etmesini ve desenin istenen biçimde ortaya çıkmasını sağlar (Akpınarlı ve Ortaç, 2007: 81).

Görsel 6. Çarpana dokuma düzeneği, Louvre Müzesi Koleksiyonu (Günday, 2018: 12)

Çözgü[3] yüzlü dokuma olduğundan desenleme çözgü iplikleri ile yapılmaktadır. İpliklerinin çarpana kartlarından geçirilme yönü, dokuma yapısında ve desen oluşumunda önemli bir etkendir. İpliklerin sağdan sola geçirilmesi Z[4] yönü, soldan sağa geçirilmesi ise S[5] yönü olarak tanımlanmaktadır. Her bir tabletin döndürülmesiyle çözgü iplikleri bu yönlerde hareket ederek dokumanın yapısına katılır ve desenin biçimlenmesini belirler (Torimaru, 2016: 503). Çarpana dokumalarda dokuma işlemi, çarpana kartları ve basit bir çözgü düzeneği ile gerçekleştirilebilmektedir. En basit uygulamada çözgünün bir ucu sabit bir noktaya, diğer ucu ise dokuyucunun beline bağlanarak gerekli gerginlik sağlanmaktadır. Günümüzde bu amaçla basit yapılı çarpana dokuma tezgâhları da kullanılmaktadır. Dokuma sırasında ağızlık, tabletlerin merkezleri etrafında döndürülmesiyle oluşturulmakta; bu hareket bazı çözgü ipliklerinin yükselmesine, bazılarının ise düşmesine neden olarak atkı ipliğinin her geçişi için yeni bir açıklık meydana getirmektedir. Atkı ipliği, kartların döndürülmesiyle açılan ağızlıktan geçirilerek

[3] Desene göre düzenlenmiş çözgü ipliklerinin, çarpanalara geçirilerek bir ucunun dokuyucunun beline, diğer ucunun sabit bir noktaya ya da karşılıklı yerleştirilmiş çubuklara bağlanmasıyla oluşturulan çözgü yüzlü dokumalardır. Bu yöntem, dokuma sırasında ipliklerin düzenli bir şekilde hareket etmesini ve desenin istenen biçimde ortaya çıkmasını sağlar (Akpınarlı ve Ortaç, 2007: 81).

[4] Çözgü ipliklerinin çarpana kartlarından geçirilme yönü Z, çözgü ipliklerinin sağ taraftan sola doğru geçişini ifade etmektedir. Çarpana dokuma tekniğinde her bir tablet döndürüldükçe, çözgü ipliği bu yönde kayarak kumaşın yapısına dahil olur ve desenin şekillenmesinde önemli bir rol oynar (Torimaru, 2016: 503).

[5] Çözgü ipliklerinin geçirilme yönü S, çözgü ipliklerinin soldan sağa doğru geçişini ifade eder. Tablet dokuma tekniğinde her bir tablet döndürüldükçe, çözgü ipliği soldan sağa doğru kayar, bu da kumaşın yapısına dahil olur ve desenin şekillenmesinde önemli bir rol oynar (Torimaru, 2016: 503).

dokumayı bir arada tutmakta; ancak çarpana dokumaların çözgü yüzlü yapısı nedeniyle atkı iplikleri yüzeyde görünmemektedir (Collingwood, 2021:1).

Çarpana Dokumalarda Desenlendirme Özellikleri

Çarpana dokumada desen, süslemeyi oluşturan biçimlerin her biri olarak tanımlanmakta ve güzel sanatların tüm dallarında kompozisyonun temel öğesini oluşturmaktadır (Akpınarlı, 2000: 20). Çarpana dokumalarda desen oluşumu, çözgü ipliklerinin belirli bir düzene göre çarpana kartlarına geçirilmesiyle sağlanır. Bu düzenlemede çözgünün bir ucu dokuyucunun beline, diğer ucu ise sabit bir noktaya ya da karşılıklı yerleştirilmiş çubuklara bağlanarak çözgü yüzlü bir yapı oluşturulur. Bu yöntem, dokuma sırasında ipliklerin düzenli hareket etmesini sağlayarak desenin istenen biçimde ortaya çıkmasına olanak tanır (Akpınarlı ve Ortaç, 2007: 81).

Çarpana dokumada desen motiflerinin tasarımında çözgü iplikleri için seçilen renkler temel belirleyici unsurdur. Bununla birlikte tabletlerin yerleştirilme düzeni ve dokuma sırasında döndürülme yönü de desenin biçimlenmesinde önemli rol oynamaktadır. Aynı çözgü sistemi kullanılarak, kartların döndürme hareketleri değiştirilerek farklı desen varyasyonları elde edilebilmektedir (Grömer, 2016: 180). Anadolu'da çarpana dokumalarda ağırlıklı olarak geometrik motifler tercih edilirken, saray atölyelerinde bitkisel ve çiçek motiflerinin öne çıktığı görülmektedir.

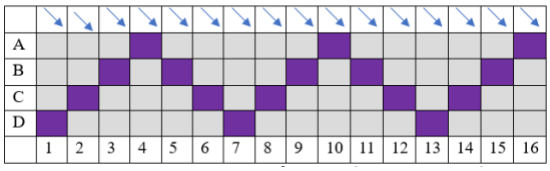
Serbest motiflerin oluşturulmasında çoğunlukla iki renkli çözgü iplikleri kullanılmaktadır. Dört delikli bir çarpanada, bir renk iplik ilk iki delikten, diğer renk iplik ise son iki delikten geçirilir. Dokuma sırasında çarpana kartları bir yönde iki kez, ardından ters yönde iki kez döndürülerek bir renk her zaman üstte, diğer renk ise altta kalacak şekilde düzenlenir. Bu uygulama sonucunda, şeritlerin her iki yüzünde de aynı desen elde edilmekte; ancak renkler ters konumda görülmektedir (Atasoy ve ark., 2001: 202).

Çarpana dokumalarda çizgisel desen düzenlemeleri, tarihsel olarak Hallstatt dönemine tarihlenen Erken Demir Çağı şeritlerinde ve İskandinav Demir Çağı'na ait "Prachtmäntel" olarak adlandırılan şeritlerde de görülmektedir (Grömer, 2016: 180). Bu durum, çarpana dokumanın desen geleneğinin farklı coğrafyalarda benzer estetik yaklaşımlar geliştirdiğini göstermektedir.

Çarpana Dokumada Desen Düzenleme Sistemleri

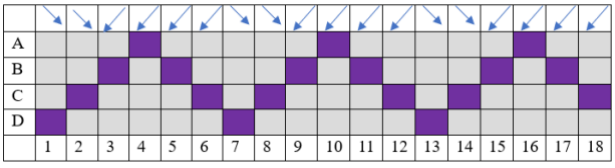
Çarpana dokumada desen düzenlemeleri, çözgü ipliklerinin çarpana kartlarına geçirilme yönü ve kartların diziliş biçimine bağlı olarak farklı sistemler aracılığıyla oluşturulmaktadır.

Düz dizgi sistemi, çözgü ipliklerinin çarpana kartlarına önden arkaya ya da arkadan öne doğru aynı yönde geçirilmesiyle oluşturulur. Bu sistemde kartlar üst üste dizilerek düzenli ve tekrarlı desenler elde edilir (Ülger, 1997: 118).

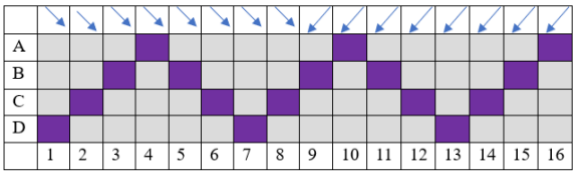
Çizim 1.Düz simetri yöntemine göre desen çizimi (Güneş Yarmacı, 2024)

Grup simetrisi sistemi, çözgü ipliklerinin belirli gruplar hâlinde düzenlenerek çarpana kartlarının önden arkaya ya da arkadan öne geçirilmesiyle oluşturulan bir sistemdir. Ayna simetrisi prensibine dayanan bu yöntemde kart sıralamalarının artırılmasıyla ikili, üçlü veya dörtlü gruplar hâlinde simetrik düzenlemeler yapılabilmektedir.

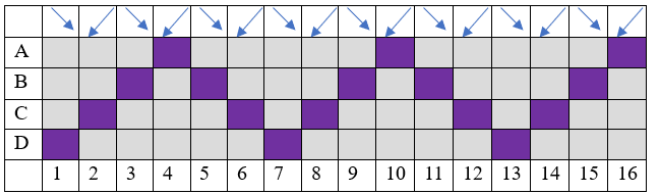
Çizim 2.Grup simetri yöntemine göre desen çizimi (Güneş Yarmacı, 2024)

Orta grup simetrisi sisteminde çözgü iplikleri eşit gruplara ayrılır. Bu grupların bir kısmı çarpana kartlarından önden arkaya, diğer kısmı ise arkadan öne doğru geçirilerek desenin merkez ekseni etrafında simetrik bir yapı oluşturulur.

Çizim 3. Orta grup simetri yöntemine göre desen çizimi (Güneş Yarmacı, 2024).

Ayna simetri sistemi, çözgü ipliklerinin belirli bir düzene göre gruplandırılarak simetrik desenlerin elde edilmesini sağlayan bir yöntemdir. Bu sistemde çözgü iplikleri çarpana kartlarına önden arkaya ve arkadan öne geçirilir; desen, her iki tarafın birbirinin yansıması olacak şekilde düzenlenir.

Çizim 4. Ayna simetri yöntemine göre desen çizimi (Güneş Yarmacı, 2024).

Motif Oluşturma ve Atkı Geçirme Yöntemleri

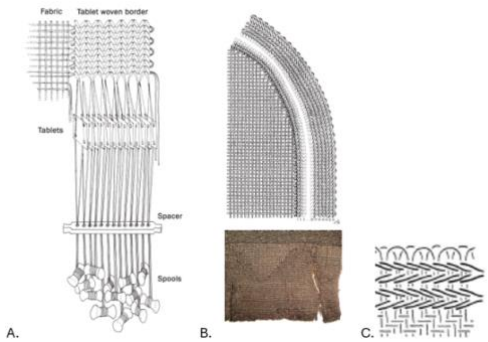
Çarpana dokumada motif oluşturmanın bir yolu, çarpana kartlarının kendi eksenleri etrafında döndürülmesidir. Ayna simetrisi tekniğiyle, üst iki delikten aynı renk, alt iki delikten ise farklı bir renk çözgü ipliği geçirilerek dokumanın iki yüzü farklı renkte oluşturulur. Bu zemin üzerinde, kartların kendi çevresinde döndürülmesiyle alt rengin üst yüzeye çıkarılması sağlanarak istenilen motifler elde edilir.

Desenlendirmede kullanılan bir diğer yöntem ise ilave desen atkısıdır. Kosswig'e göre Topkapı Sarayı Müzesi'nde bulunan bazı çarpana dokumalı kuşak, şerit ve kılıç askıları altın ve gümüş ipliklerle süslenmiştir. Kosswig bu uygulamayı "susma" ve "daldırma" yöntemi olarak tanımlamış; bu tekniklerin detaylı incelenmesi sonucunda brokar tekniği ile benzer özellikler taşıdığı anlaşılmıştır.

Atkı geçirme teknikleri, çarpana dokumanın yapısal ve görsel özelliklerini belirleyen önemli unsurlar arasındadır. Tek yönlü atkı geçirme tekniğinde atkı ipliği, çarpana kartlarının hareketiyle açılan ağızlıktan sürekli aynı yönden geçirilerek yuvarlak örgü etkisi oluşturur. Çift yönlü atkı geçirme tekniğinde ise atkı ipliği bir sağdan bir soldan geçirilerek şerit örgü dokunur ve bu yöntem çarpana dokumada en yaygın kullanılan atkı geçirme biçimidir. Birden çok atkı ipliği geçirme yönteminde, kartlar gruplara ayrılarak aynı anda farklı atkı iplikleri kullanılır ve bu sayede farklı kalınlık ve dokularda şeritler elde edilir. Kenarlarda bol atkı geçirme tekniğinde ise atkı ipliği kenarlarda gevşek bırakılarak dokumaya farklı bir yüzey etkisi kazandırılır.

Çarpana Dokumaların Kullanım Alanları

Çarpana dokumalar bazen diğer dokumaların kenar örgüsü olarak kullanılmaktadır. Çarpana (tablet) dokuma tekniği, kenar örgülerinin oluşturulmasında önemli bir yöntemdir. Bu teknik, düzenli iplik yerleşimi sayesinde dayanıklı ve dikkat çekici kenar yapıları oluşturmak için kullanılır (Wild,1970, s. 63; Barber, 1991, s. 116). Çarpana dokuma ile üretilen kenarlar, basit veya karmaşık örgülerle dokunarak tekstilin bütünlüğünü ve görselliğini tamamlamaktadır.

Görsel 7. A. Dokumanın kenar örgüsü için çarpana dokumanın şematik gösterimi (Reader Knutsen, 2012, s. 260). B. Kumaş detayı ve çizimi (Reader Knutsen, 2012: 254)., C. Teknik çizimi (Gleba and Mannering, 2012: 14).

Çarpana dokumalar yük taşımanın yanında Osmanlı döneminde kaftanlarda ilik ve düğme görevini yerine getirmek, kaftanı süslemek amacı ile kullanılmıştır. Topkapı sarayı müzesinde TSM 13/418 envanter numarası ile sergilenen çocuk kaftanında kullanılan çaprast bandı şeçkin örnekleri arasındadır (Atlıhan, 2017: 119)

Görsel 8. TSM 13/418 çocuk kaftanı çapraz bandı ve detay görüntüsü (Atlıhan, 2017: 119)

Çarpana dokuma, çözgü yüzlü yapısı ve ipliklerin burulma yönü ile kartların döndürülme düzenine bağlı olarak yüzeyde belirgin çizgisel ve geometrik desenlerin oluşmasını sağlayan bir tekniktir. Bu yapısal özellik, çarpana dokumanın erken dönem örneklerinden itibaren açık biçimde izlenebilmektedir (Görsel 9). Çözgü ipliklerinin hâkim olduğu bu dokuma türünde desen, renk düzeni ve ritmik tekrarlar aracılığıyla yüzey karakteri belirginleşmekte; teknik yapı, görsel etkiyi doğrudan yönlendirmektedir.

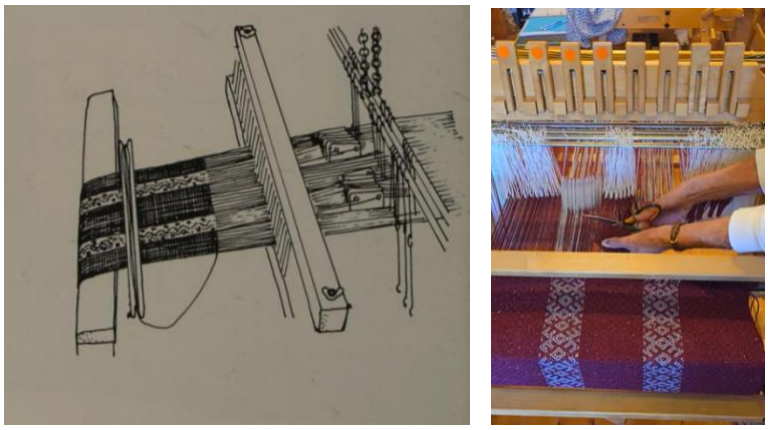
Görsel 9. Çözgü yüzlü yapıda dokunmuş, çizgisel ve geometrik desen düzenine sahip erken dönem çarpana dokuma örneği. (Uzunöz,2020: 323).

Çarpana kullanılarak teknik yapının işlevsel sınırlarının ötesine taşındığı ve dokumanın sanatsal bir ifade aracı olarak ele alındığı uygulamalar da bulunmaktadır. Bu tür örneklerde çarpana dokuma, yalnızca dar enli ve işlev odaklı bir üretim tekniği olarak değil; yüzey, kompozisyon ve malzeme ilişkisi üzerinden değerlendirilen bağımsız bir tekstil nesnesi niteliği kazanmaktadır. Dokuma şeritlerin serbest biçimde düzenlendiği bu uygulamalarda, teknik ustalık ile birlikte estetik ve sanatsal ifade ön plana çıkmaktadır (Görsel 10).

Görsel 10. Çarpana dokuma tekniği kullanılarak üretilmiş, serbest kompozisyona sahip çarpana dokuma uygulaması (Snow ve Snow, 1973: 75).

Çarpana dokuma tekniğinin çağdaş tekstil tasarımındaki bir diğer önemli kullanım biçimi, çarpana dokumanın geleneksel dokuma yüzeyleriyle birlikte uygulanmasıdır. Çarpana tekniği ile üretilen şerit bantlar, ana dokuma yüzeyine entegre edilerek hem yapısal hem de görsel bir vurgu unsuru olarak değerlendirilmektedir. Çarpana dokuma ile konvansiyonel dokumanın aynı tezgâh üzerinde bir arada uygulanması, farklı çözgü sistemlerinin ayrı ayrı kontrol edilmesine olanak tanımakta; böylece dokuma yüzeyinde teknik ve estetik çeşitlilik sağlanmaktadır (Görsel 11).

Görsel 11. Tablet (çarpana) dokuma ile konvansiyonel dokumanın aynı tezgâh üzerinde birlikte uygulanışını gösteren şematik çizim (Sutton ve Holtom, 1975: 98), uygulama örneği URL 3

Bu tür uygulamalar, çarpana dokumanın bağımsız bir şerit üretim tekniği olmanın ötesinde, dokuma yüzeyinin bütünsel tasarımına katkı sunabilen bir yöntem olduğunu göstermektedir. Bu yaklaşımın çağdaş bir örneği olarak, dokuma yüzeyi içerisine yerleştirilen çarpana bantların desen, renk ve sembolik motiflerle yüzeyi bölümlere ayırdığı ve yüzeyde ritmik bir düzen oluşturduğu görülmektedir (Görsel 12).

Görsel 12. Dokuma yüzeyi içerisine entegre edilmiş çarpana bantların (URL 4)

Çarpana bantların yan yana ya da uç uca birleştirilmesiyle daha geniş tekstil yüzeylerinin elde edilmesi, geleneksel dar dokuma tekniğinin çağdaş tasarıma uyarlanmasında sıkça kullanılan yöntemlerden biridir. Bantların ritmik biçimde bir araya getirilmesi, yüzeyde çizgisel ve dokusal bir etki oluştururken; renk ve desen tekrarları sayesinde kompozisyonel bütünlük sağlanmaktadır. Bu yönteme örnek olarak, çarpana bantlarının yan yana birleştirilmesiyle oluşturulmuş şal uygulaması Görsel 13'te gösterilmektedir. Bantların dokuma yönlerinin korunması, geleneksel teknik kimliğin yüzeyde okunabilir olmasına olanak tanımakta; aynı zamanda çağdaş bir tekstil ürünü ortaya çıkmaktadır.

Görsel 13. Çarpana bantlarının birleştirilmesiyle oluşturulmuş şal örneği (Atlıhan, 2020: 199).

Çarpana bantların yalnızca doğrusal biçimde birleştirilmesi yerine, farklı boyutlarda kesilerek yeniden düzenlenmesi, tasarım sürecine daha deneysel bir yaklaşım kazandırmaktadır. Bu yöntemde bantlar, birer modül olarak değerlendirilmekte; yüzey üzerinde farklı yönlerde konumlandırılarak tekstil kolajına benzer kompozisyonlar oluşturulmaktadır. Bu tür uygulamalar, çarpana dokumanın geleneksel üretim mantığını korurken, tasarımcının biçim, oran ve yüzey ilişkileri üzerinde özgürce çalışmasına imkân tanımaktadır. Kesilmiş bant parçalarının bir araya getirilmesiyle oluşturulan kompozisyonlar, dokuma yüzeyine hareket ve dinamizm kazandırmakta; çarpana dokumanın estetik potansiyelini ön plana çıkarmaktadır.

Görsel 14. Çarpana bantlarından farklı boyutlarda parçalar kesilerek oluşturulan tekstil kompozisyonu (Atlıhan, 2020: 200).

Çarpana bantların çağdaş tekstil tasarımındaki bir diğer kullanım biçimi, ana kumaş yüzeyine aksan ya da vurgu unsuru olarak eklenmesidir. Bu yaklaşımda bantlar, giysi ya da tekstil ürününün belirli bölgelerinde (yaka, bel, kenar, askı vb.) kullanılarak hem yapısal hem de estetik bir rol üstlenmektedir. Böylece çarpana dokuma, ürünün genel kompozisyonu içinde geleneksel bir referans noktası olarak konumlandırılmaktadır.

Görsel 15. Çarpana dokuma bantlarının çağdaş giysi tasarımında kullanımı A. (Göker ve Begiç, 2021: 196); B. (Tağı ve Yerdenova, 2019: 129)

Görsel 16. Çarpana dokuma tekniği kullanılarak gümüş ve bakır tellerle üretilmiş takı tasarımları: bilezik ve gerdanlık uygulamaları (Göker ve Begiç, 2021: 202).

Çarpana dokuma, geleneksel el sanatları içerisinde köklü bir geçmişe sahip olmakla birlikte, günümüzde işlevsel kullanım alanlarının daralmasına rağmen sanatsal üretimler aracılığıyla varlığını sürdürmektedir. Özellikle bir sanat nesnesi olarak değerlendirilen çarpana dokuma uygulamaları, çağdaş tasarım yaklaşımlarıyla yeni biçimlere dönüştürülmektedir. Kuyumculukta kullanılan örgü teknikleri ile çarpana dokuma tekniği arasındaki yapısal benzerlikler, bu tekniğin takı tasarımında uygulanabilirliğini gündeme getirmiştir. Bu bağlamda gerçekleştirilen deneysel çalışmalarda, gümüş ve bakır teller kullanılarak çarpana dokuma tekniğiyle bilezik, gerdanlık, küpe ve kravat formunda takılar üretilmiştir. Uygulama sürecinde tellerin iplikten farklı fiziksel özelliklere sahip olması zorluklar yaratmış; ancak elde edilen sonuçlar, çarpana dokuma tekniğinin kuyumculuk alanında yeni ve özgün tasarımlar için uygulanabilir olduğunu göstermiştir (Göker ve Begiç, 2021: 203).

Çarpana dokuma tekniğinin bu tür örneklerde farklı malzemeler ve disiplinlerle birlikte ele alınması, tekniğin geleneksel kullanım alanlarının ötesine taşınabildiğini göstermektedir. Dar enli dokuma teknikleri içerisinde tarihsel olarak belirli işlevlere hizmet eden çarpana dokuma, günümüzde tekstil tasarımının yanı sıra takı, aksesuar ve nesne tasarımı gibi alanlarda da değerlendirilebilen bir üretim yöntemi hâline gelmiştir. Dokuma yapısının sağladığı desen çeşitliliği, yüzey karakteri ve modüler kullanım olanakları, çarpana dokumanın çağdaş tasarım pratiklerinde farklı ölçek ve bağlamlarda uygulanabilmesine imkân tanımaktadır. Bu bağlamda ele alınan örnekler, çarpana dokuma tekniğinin teknik kimliğini koruyarak, güncel tasarım yaklaşımları içerisinde yeniden yorumlanabildiğini ve çok yönlü bir tasarım girdisi olarak değerlendirilebildiğini ortaya koymaktadır.

Sonuç

Bu çalışma, geleneksel dar dokuma teknikleri içerisinde önemli bir yere sahip olan çarpana dokumanın teknik, yapısal ve tasarımsal özelliklerini tekstil tasarımı bağlamında incelemeyi amaçlamıştır. Yapılan literatür taraması ve belge analizleri sonucunda, çarpana dokuma tekniğinin tarihsel süreç boyunca yalnızca işlevsel bir üretim yöntemi olarak değil, aynı zamanda estetik ve kültürel değerler taşıyan bir dokuma pratiği olarak varlığını sürdürdüğü görülmüştür.

Araştırma kapsamında ele alınan örnekler, çarpana dokumanın çözgü yüzlü yapısı, desen oluşturma

olanakları ve modüler karakteri sayesinde farklı tasarım yaklaşımlarına uyarlanabildiğini ortaya koymaktadır. Erken dönem örneklerinden çağdaş uygulamalara uzanan süreçte, çarpana dokuma tekniğinin çizgisel ve geometrik desen dili korunurken; renk, yüzey ve kompozisyon ilişkileri aracılığıyla farklı estetik yorumlar geliştirilebildiği belirlenmiştir. Bu durum, tekniğin geleneksel kimliğini yitirmeden güncel tasarım pratikleri içerisinde değerlendirilebildiğini göstermektedir.

Çarpana dokumanın çağdaş tekstil tasarımında, dokuma yüzeyleriyle birlikte ya da bantların bir araya getirilmesi yoluyla kullanılması, tekniğin yüzeyde yapısal ve görsel farklılaşma sağlayan bir tasarım aracı olarak değerlendirilebileceğini göstermektedir. Çarpana bantların modüler birimler hâlinde kesilip yeniden düzenlenmesi ise, dokuma yüzeylerinde ritim ve hareket etkisini güçlendiren deneysel kompozisyonlara olanak tanımaktadır. Bununla birlikte, çarpana dokuma tekniğinin tekstil tasarımının yanı sıra takı ve aksesuar tasarımı gibi farklı disiplinlerde de uygulanabilir olduğu görülmektedir. Farklı malzemelerle gerçekleştirilen deneysel uygulamalar, tekniğin yapısal esnekliğini ve malzeme uyarlanabilirliğini ortaya koyarak, çarpana dokumanın disiplinlerarası tasarım alanlarında da değerlendirilebilecek bir potansiyele sahip olduğunu göstermektedir. Sonuç olarak çalışma, geleneksel dokuma tekniklerinin korunarak güncel tasarım yaklaşımlarıyla ilişkilendirilmesinin kültürel sürdürülebilirlik açısından önemini vurgulamakta ve çarpana dokumanın gelecekte yapılacak tasarım ve uygulama temelli araştırmalar için zengin bir zemin oluşturduğunu ortaya koymaktadır.

Kaynaklar

Akpınarlı, F. (2000). Motiflerin Dili. Motif Dergisi, Yıl:6 Sayı:23.

Akpınarlı, F. H. (1996). Şanlıurfa Cülha Dokumacılığı. Urfa: Şurkav Yayınları

Akpınarlı, F., & Ortaç, S. (2007). Ankara Çubuk İlçesi Çarpana Dokumaları. I. Uluslararası Türk El Dokumaları Kongresi Bildirileri. S.Ü. Selçuklu Araştırma Merkezi Başkanlığı Yayınları, Konya.

Akpınarlı, H. F., Tozun, H., Başaran, F. N., Büyükyazıcı, M., Ertürk, Y. P. (2012) Şanlıurfa El Sanatları ve Sözlü Kültür Materyalleri, Ankara: Şurkav Yayınları 36

Atasoy, N., Denny, W. B., Mackie, L. W., & Tezcan, H. (2001). İpek: Osmanlı dokuma sanatı. Azimuth Editions Limited.

Atlıhan, Ş. (2017). Anadolu ve Topkapı Sarayı'ndan Çarpana Dokumalar. Marmara Üniversitesi Yayınevi, İstanbul.

Barber, E. J. W. (1991) Prehistoric Textiles. The development of cloth in the Neolithic and Bronze Age with special Reference to the Aegean. Princeton.

Collingwood, P. (2021). The techniques of tablet weaving. Echo Point Books & Media, LLC.

Durul, Y. (1985). Yörük Kilimlerinden örnekler, İstanbul: Akbank Kültür Yayınları.

Fahim, A., Hosen, Md. M., Mamun, Md. A. Al., & Belal, S. A. (2025). Development of a mechatronic weft selector to enhance patterning capacity in Rapier looms. PLoS ONE, 20(12). https://doi.org/10.1371/journal.pone.0338603

Gleba, M. and Mannering, U. (2012). Textile Preservation, Analysis and Technology, edited by Gleba, M., & Mannering, U. Textiles and textile production in Europe from prehistory to AD 400 (pp. 1-480). Oxbow Books.

Göker, C. Y.; Begiç, H. N. (2021). Çarpana dokuma tekniğinin kuyumculuk sanatında uygulanması. Erciyes Akademi, 35(1), 191-205.

Grömer, K. (2012). Austria: Bronze and Iron Ages, edited by Gleba, M., & Mannering, U. Textiles and textile production in Europe from prehistory to AD 400 (pp. 1-480). Oxbow Books.

Grömer, K. (2016). The Art of Prehistoric Textile Making: The development of craft traditions and clothing in Central Europe (p. 546). Naturhistorisches Museum Wien.

Günday, M (2018). Güncel Sanatta Geleneğin Temsili Olarak Çarpana Dokuma, Atatürk Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Geleneksel Türk El Sanatları Ana Sanat Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi

Gürcüm, B. H. & Öztürk, Ö. (2020). Tekstil ve Moda Tasarımında Gelenekselin Yaşatılması. Folklor Akademi Dergisi. Cilt:3, Sayı: 4, 244 – 264.

Kahvecioğlu Sarı, H. (2009). Denizli Kocadere Köyü Kolan Dokumacılığı, 14-15 Mayıs II. Uluslararası Türk El Dokumaları (Tekstil) Kongresi ve Sanat Etkinlikleri Konya: Selçuk Üniversitesi Selçuklu Araştırmaları Merkezi Başkanlığı Yayınları.

Karnad, V. (2023). Evaluation of Potential for Textile Waste Management using the Promethee Method. Environmental Science and Engineering, 2(3), 15. https://doi.org/10.46632/ese/2/3/3

Kaya, F, Yazıcıoğlu, Y. (1992). „ Lif Teknolojileri' Seçkin Ofset Matbacılık. Ankara.

Kaya, N.; Yazıcıoğlu, A. (1992). Tekstil Lifleri ve Özellikleri. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, s. 166.

Kırzıoğlu, N. G. (1994). Türk halk kültüründe Doğu-Anadolu dokumaları ve giysileri (No. 7). Türk halk kültürünü araştırma ve tanıtma vakfı.

Kosif, B. (2014). Elâzığ İli Kolan ve Çarpana Dokumaların İncelenmesi. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Geleneksel Türk Sanatları Ana Sanat Dalı, Tekstil tasarımı Bilim Dalı, Ankara.

Kosswıg, L. (1969). Çarpanacılık ve İstanbul Topkapı Saray Müzesinde Bulunan Çarpana Dokumaları. Türk Etnografya Dergisi, (62), 83-110.

Larsen, A. W. (2025). From Fiber to Form : Exploring Design Qualities of Mechanically Recycled Textiles. Research Portal Denmark, 1, 530.

Nosch, M. L. B., Ulanowska, A., Boyes, P. J., Steele, P. M., & Astoreca, N. E. (2021). The Materiality of the Cretan Hieroglyphic Script : Textile Production-Related Referents to Hieroglyphic Signs on Seals and Sealings from Middle Bronze Age Crete. Research Portal Denmark, 73.

Özbel, Kenan (1949). Kuşaklar ve Kolanlar, Kılavuz Kitaplar XX, El Sanatları X Ankara: UlusBasımevi.

Özkan Tağı, S., & Tanyer, S. (2021). Kolan Eşya ve Yassı Kemer Dokumacılığı, Geleneksel Meslekler Ansiklopedisi Ankara: T.C. Ticaret Bakanlığı Yayınları

Ræder Knudsen, L. (2012) The Tablet-woven Borders of Verucchio. In: M. Gleba and U. Mannering (eds). Textiles and Textile Production in Europe from Prehistory to AD 400, 254-263. Oxford.

Sarıoğlu, H; Ergenekon, C.; Ülger, N; Başaran, F. N. (2005). Dokuma-I Çarpanalı Dokumalar, İstanbul: Yapa Yayınları.

Snow, M., & Snow, W. (1973). Step-by-step tablet weaving. Golden Press (Western Publishing Company, Inc., New York).

Sönmez, Tuna Demir (1995). El Dokumacılığı ve Çarpana Dokuma, Ankara: T.H.K. Basımevi.

Sutton, A.; Holtom, P. (1975). Tablet Weaving. Charles T. Banford Company.

Tağı, S. Ö., Yerdenova, A. (2019). Geleneksel Kazakistan Kolan Dokuma Motiflerinin Yeni Tasarımlarda Kullanılması. Motif Akademi Halkbilimi Dergisi, 12(25), 120-134.

Torimaru, Tomoko, "Tablet Weaving in Myanmar" (2016). Textile Society of America Symposium Proceedings. 994. http://digitalcommons.unl.edu/tsaconf/994

URL 1. https://sozluk.gov.tr/ (Erişim Tarihi. 1 Ekim 2024).

URL 2. https://www.liverpoolmuseums.org.uk/artifact/ramesses-girdle (Erişim Tarihi. 5 Ekim 2024).

URL 3. https://www.facebook.com/gonitporat.weaving/videos/combination-between-loom-and-tablet-weaving-woven-by-tami-a-student-at-my-weavin/894800399275555/ (Erişim Tarihi. 10 Ocak, 2026).

URL 4. https://ingedam.wordpress.com/galleries/gallery-cloth-2/#jp-carousel-101 (Erişim Tarihi. 10 Ocak, 2026)

Uzunöz, S. Y. (2020). Tekstil Sanatlarında Çarpana Dokuma Tekniğinin Kullanımı. Motif Akademi Halkbilimi Dergisi, 13(29), 308-328.

Ülger, Nihal (1997). Afyon-Emirdağ-Örenköy Çarpana Dokumalarından Örnekler ve Yeni Uygulamaları. Türkiye'de El Sanatları Geleneği ve Çağdaş Sanatlar İçindeki Yeri Sempozyumu Bildirileri. s. 86-89

Wild, J. P. (1970). Textile manufacture in the northern Roman provinces. Cambridge University Press.

Yalman, A. R. (1977). Cenupta Türkmen Oymakları II. Kültür Bakanlığı Yayınları.

İDİL

STRUCTURAL ANALYSIS OF TABLET WEAVING AND ITS CONTEMPORARY APPLICATION IN TEXTILE DESIGN

Hanife GÜNEŞ YARMACI

ABSTRACT

This study aims to examine the tablet weaving (çarpana weaving) technique, which holds an important place among traditional narrow weaving techniques, through its structural characteristics and contemporary modes of use within the context of textile design. Historically employed for functional purposes, tablet weaving stands out as a distinctive weaving technique due to its warp-faced structure and the linear and geometric surface patterns formed through the rotation of tablets and the twisting direction of yarns. A qualitative research method was adopted in the study, and national and international sources related to tablet weaving were examined through literature review and document analysis. The structural features of the technique and its various modes of use were analyzed by tracing its development from early examples to contemporary applications. Within the scope of the study, practices such as integrating tablet weaving into primary woven surfaces, creating surfaces by joining bands side by side or end to end, reorganizing bands as modular units through cutting, and evaluating the technique in areas beyond textile design such as jewelry and accessory design were addressed. The findings indicate that tablet weaving is not limited to its traditional contexts of use; rather, it functions as a versatile design input that enables surface construction, compositional development, and experimental design approaches in contemporary textile design. Moreover, the adaptability of the technique to different materials reveals its potential applicability within interdisciplinary design fields. In conclusion, tablet weaving is a significant weaving technique that can be reinterpreted through contemporary modes of use while preserving its structural characteristics, supporting cultural sustainability, and contributing to current textile design practices.

Keywords: Textile design, tablet weaving, structural characteristics, contemporary use, cultural sustainability, traditional textiles